

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-44>

УДК 657.4

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ПРОФЕСІЇ В УКРАЇНІ

PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF THE ACCOUNTING PROFESSION IN UKRAINE

Дмитрук Борис Пахомовичкандидат економічних наук, професор,
Східноєвропейський університет імені Рауфа Аблязова
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6179-9923>**Гріднева Дар'я Вікторівна**кандидат економічних наук,
Східноєвропейський університет імені Рауфа Аблязова
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0879-3493>**Светлова Ніна Миколаївна**старший викладач,
Східноєвропейський університет імені Рауфа Аблязова
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6600-4894>**Dmytruk Borys, Hridnieva Daria, Svetlova Nina**
Rauf Ablyazov East European University

Стаття присвячена актуальним питанням визначення перспектив розвитку бухгалтерської професії в Україні. Проаналізовані сучасні виклики для бухгалтерської професії, уточнені місце і роль професії бухгалтера в процесі пошуку нових економічних орієнтирів і стратегій цивілізаційного розвитку у формуванні нової облікової парадигми та сучасної моделі бухгалтерського обліку. Досліджено історію становлення та виникнення професії бухгалтера. Розглянуто сучасні тенденції розвитку професії бухгалтера в Україні. Встановлено, що основою бухгалтерської професії є мета бухгалтерського обліку, яка визначається потребами суб'єктів господарювання, інших організацій та суспільства. Розглянуто проблему взаємовідношення наукової істини і моральності в обліку; розкрито тенденції до інтеграції облікових й гуманітарних знань. Обґрунтовано напрями удосконалення престижності та якості професії бухгалтера. Визначено перспективи розвитку бухгалтерських послуг на економічному ринку.

Ключові слова: постіндустріальна економіка, підприємство, бухгалтер, професійна діяльність, бухгалтерська професія.

Статья посвящена актуальным вопросам определения перспектив развития бухгалтерской профессии в Украине. Проанализованы задачи для бухгалтерской профессии, уточнено место и роль профессии бухгалтера в процессе поиска новых экономических ориентиров, и стратегий цивилизационного развития при формировании новой учетной парадигмы и современной модели бухгалтерского учета. Исследована история становления и возникновения профессии бухгалтера. Рассмотрены современные тенденции развития профессии бухгалтера в Украине. Установлено, что основой бухгалтерской профессии является цель бухгалтерского учета, которая определяется потребностями хозяйствующих субъектов, других организаций и общества. Рассмотрено проблему взаимоотношения научной истины и нравственности в учете; раскрыты тенденции к интеграции учетных и гуманитарных знаний. Обоснованы направления совершенствования престижности и качества профессии бухгалтера. Указаны перспективы развития бухгалтерских услуг на экономическом рынке.

Ключевые слова: постиндустриальная экономика, предприятие, бухгалтер, профессиональная деятельность, бухгалтерская профессия.

The article is devoted to topical issues of determining the prospects for the development of the accounting profession in Ukraine. In today's digital world, businesses are constantly changing, requiring businesses to creatively solve problems. Scientific and technological progress is due to the development of sciences (cybernetics, computer

technology, informatics, scientific management, marketing, logistics, control, control and requirements). The emergence of private property, corporatization, separation of the owner from the management of the enterprise contributed to the creation of a new accounting system, adequate to market conditions. The purpose of the article is to study trends in accounting, analyze the current challenges of the accounting profession, substantiate its place and role in the search for new economic guidelines and strategies for civilizational development, in the formation of a new accounting model. The history of the formation and emergence of the profession of an accountant is investigated. It was revealed that the main thing in the profession of an accountant is to improve your level and develop. We are convinced that radical changes in the modern development of accounting and control from industrial to post-industrial society, inflation, awareness of the tragic realities of natural and social life require a responsible and professional development of a new ideological paradigm of accounting science, its justification. principles and criteria of its methodological course We believe that the progressiveness of an innovative approach in the accounting profession requires the provision and development of accounting services anywhere in the region within the framework of a global digital project of the latest information technologies by highly qualified personnel in this area. accounting, tax and consulting; developed virtual customer service area in an environment where proper accounting is required; compliance with legal requirements with the possibility of changing processes, technologies, reorganizing employees.

Keywords: post-industrial economy, enterprise, accountant, professional activity, accounting profession.

Постановка проблеми. Відбуваються значні зміни в економіці, обумовлені глибинними факторами розвитку і система обліку в Україні опинилася в складній ситуації. До таких факторів можна віднести: формування економіки постіндустріального суспільства; глобалізація суспільно-політичного та економічного розвитку; новітні цифрові та інформаційні технології; прискорення темпу змін зовнішнього і внутрішнього середовища, в якому функціонують підприємства. За цих умов професія бухгалтера зазнає суттєвих змін, замовникам уже не потрібні просто стратегії, вони цікавляться їх втіленням в господарську діяльність. Тому необхідно: проаналізувати ідеї і нові підходи сучасної науки; виявити механізми формування економічних орієнтирів; розглянути проблему взаємовідношення наукової істини і моральності в обліку; розкрити тенденції до інтеграції облікового й гуманітарного знання; активно формувати інтелектуальну бухгалтерську еліту нації; вдосконалити механізми національної системи обліку; підняти престиж професії «бухгалтер» і знань. Вирішенню цих проблем і присвячена дана стаття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний вклад у розвиток бухгалтерського обліку та методології облікової політики внесли вітчизняні вчені, зокрема: М. Т. Білуха, Ф. Ф. Бутинець, А. М. Герасимович, Л. М. Кіндрацька, М. В. Кужельний, Л. Г. Ловінська, Є. В. Мних, В. В. Сопко, В. Г. Швець, але вплив науково-технічного прогресу на професію «бухгалтер» досліджено не достатньо.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Дослідити тенденції, що спостерігаються в бухгалтерському обліку. Провести аналіз сучасних викликів до бухгалтерської професії, обґрунтувати її місце

і роль в процесі пошуку нових економічних орієнтирів і стратегій цивілізаційного розвитку, у формуванні нової облікової парадигми та фундаментальної сучасної моделі бухгалтерського обліку.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Головною метою статті є визначення сучасних тенденцій розвитку бухгалтерської професії в Україні на підставі дослідження теоретико-методологічних засад.

Виклад основного матеріалу. Глобалізація суспільно-політичного та економічного розвитку, новітні цифрові та інформаційні технології змінюють бухгалтерський облік за історично короткий період, ймовірно за життя кількох поколінь. Розуміння суті і ролі обліку потребує знання історичної і етичної перспектив розвитку бухгалтерської професії, а також теоретичних основ обліку. Без вірної постановки обліку не може бути ефективної економіки, тим більше спрямованої на захист інтересів певних категорій працюючих та їх сімей [1].

Історія розвитку бухгалтерського обліку показує, що перші зразки бухгалтерських документів знайдені у Стародавньому Єгипті. На початку відродження в Італії зародилась подвійна бухгалтерія і поширилася на всі держави Європи, у тому числі і на Київську Русь. Авторами перших всесвітньо відомих бухгалтерських книг стали Бенедетто Котрульї і Лука Пачолі.

Обчислювальна техніка є найважливішим компонентом процесу обчислень і обробки даних. Обчислювальні бухгалтерські засоби постійно еволюціонують з простих до складних [13]: арифмометр [13; 14], рахівниця; перфокарти [15]; калькулятор [16]; комп'ютер [17], хмарні технології.

Комп'ютерні технології стають невід'ємною складовою найскладніших автоматизованих

систем дослідження та важливими об'єктами і процесами. Тому не дивно, що при створенні та підготовці підручників, навчальних посібників та інших навчальних матеріалів із широким науковим спектром дії викладачі звертаються до першоджерел, яким уже сотні років, – стародавня бухгалтерська наука продовжує надавати безцінну допомогу в підготовці та вихованні майбутніх фахівців [1].

У процесі історичного розвитку форми бухгалтерського обліку істотно змінювалися відповідно до змін економічних умов, в яких здійснювався облік. За час свого існування бухгалтерський облік пройшов великий шлях від простих, примітивних форм епохи феодалізму до більш розвинених форм.

На розвиток форм бухгалтерського обліку та їх удосконалення впливають три чинники: необхідність широкого розподілу праці між обліковими працівниками; необхідність ведення детального аналітичного обліку; необхідність швидкого одержання підсумкової інформації. Бухгалтерський облік має три стадії розвитку: перша стадія пов'язана із застосуванням книжних форм обліку; друга – картових; третя із застосуванням комп'ютерів.

На підприємствах, в установах та організаціях України отримали широке розповсюдження такі паперові форми обліку: меморіально-ордерна, журнально-ордерна, спрощена.

На сьогодні широко використовується комп'ютерна форма ведення бухгалтерського обліку, що дає можливість полегшити процес реєстрації господарських операцій, складання звітності, істотно знизити трудомісткість робіт. Практичне її застосування залежить від набору технічних засобів і вибору організаційних форм їх використання. Особливістю комп'ютерної форми бухгалтерського обліку є те, що вона не існує без конкретної комп'ютерної програми.

За останні роки в обліку України відбулися значні зміни:

1. З 1991 р. впроваджений податковий облік на підприємствах і в організаціях України в період її незалежного розвитку і по теперішній час він майже щоденно зазнає змін. З 2011 року набрав чинності Податковий кодекс України, згідно з яким сталася зміна методології розрахунків в оподаткуванні.

2. Основний нормативний документ, що регулює порядок ведення бухгалтерського обліку на Україні, – закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV, був прийнятий 16.07.1999 р. Від-

повідно до даного законодавчого акту, перехід на нові національні стандарти обліку і звітності розпочався з 01.01.2000 р., підприємство отримало право самостійно обирати форму бухгалтерського обліку, як певної системи реєстрів обліку, порядку і способу реєстрації так і узагальнення інформації в них. З бухгалтерського обліку виділилися: управлінський, фінансовий, податковий [2].

3. Основними документами в системі регламентації обліку в Україні є план рахунків і інструкція про його застосування, які змінилися з 01.01.2000 р.

4. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку (НП(С)БО) діють в Україні з 01.01.2000 р. – нормативно-правовий акт, затверджений Міністерством фінансів України, що визначає принципи та методи ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності в Україні. Національні стандарти не суперечать міжнародним стандартам і пристосовані під національні особливості ведення бізнесу в Україні.

5. В даний час в Україні відбувається процес переведення обліку за національними стандартами на облік за міжнародними стандартами. З 2010 року банки, страхові компанії, фінансові установи та інші компанії України, цінні папери яких знаходяться в лістингу на фондовому ринку, зобов'язані надавати фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за Міжнародними стандартами, за власним бажанням можуть вести облік за МСБО.

Професією бухгалтера займалися видатні люди і знамениті особистості (табл. 1).

Кількість праць присвячених методологічно-бухгалтерським проблемам поки відносно невелика, тому продовжується пошук адекватних підходів у сфері облікових дисциплін, так як багато проблем ще недостатньо вивчені та не відображені в науковій літературі. Починаючи з другої половини 90-х років минулого століття, інформація, що ґрунтувалася на інформаційно-комунікаційних технологіях, почала відігравати роль важливого товару. Суспільство при цьому отримало назву «інформаційного», головний вимір якого – переважно технологічний, що характеризується масовим створенням інформації, конвертуванням її у нові товари, послуги і в цілому – підвищенням додаткової вартості на всьому економічному ланцюзі, від ідеї – до товару чи послуги. Залишаються складними умови сучасної нестабільності

Таблиця 1

Видатні люди і знамениті особистості, які займалися професією бухгалтера

Карл Маркс – німецький філософ-матеріаліст, теоретик-суспільствознавець, політеконом, політичний журналіст-публіцист; протагоністробітничого соціалістичного руху та один із засновників Першого Інтернаціоналу	Бухгалтерський облік за Марксом це «засіб контролю і уявного узагальнення процесу виробництва». Отто фон Бісмарк якось сказав про Маркса: «З цим бухгалтером ще наплачеться вся Європа» [6].
Генріх Шліман – німецький підприємець і археолог, керівник розкопок у Трої, Мікенах, Коринфі.	Бухгалтер, який відкрив світові Велику Трою. Довгий час працював бухгалтером в компанії і збирав кошти на здійснення справи всього свого життя [7].
Маєр Амшель Ротшільд – засновник банківського дому Ротшильдів.	Талановитий бухгалтер, родоначальник самої багатой, процвітаючої і відомої династії в світі (der Rothes Schield). Саме знання принципів обліку дозволила йому створити успішний бізнес з продажу антикваріату і медалей [8].
Мік Джаггер-англійський рок-музикант, актор, продюсер, вокаліст гурту «The Rolling Stones», засновник і учасник рок-супергурту «SuperHeavy».	Вивчаючи бухгалтерський облік і фінанси в лондонській Школі Економіки на стипендії, Джаггер возз'єднався з другом дитинства, гітаристом Кітом Річардсом, який розділив його зацікавленість американським блюзом і R&B. У 1962 Джаггер, Річардс і гітарист Брайан Джонс сформували Роллінг Стоунз [9].
Кенні Джі – американський саксофоніст, лауреат премії «Греммі» 1993 року, премії «Soul Train», «Світової Музичної Премії», премії «NAACP Image» і «Всеамериканської музичної премії» в номінації «Кращий сучасний артист» 1994 року.	А ви змогли б мі-бемоль тримати 45 хвилин? Він може. І проводив він завдяки університету Вашингтона і облікового факультету, що власне і дозволило йому на перших порах просунути свій музичний бізнес [10].
Елізабет Арден- канадська підприємниця, косметолог, засновниця косметичної імперії Elizabeth Arden, Inc. у США.	Працюючи бухгалтером у фармацевтичній лабораторії Флоренс Найтінгейл Грем робила експерименти на кухні по створенню косметики, від яких сусіди сходили з розуму. А потім був косметичний салон і сама Елізабет Арден [11].
Джон Пірпонт Морган – американський підприємець, банкір та фінансист.	Талановитий бухгалтер: у 12 років він разом з кузеном відкрив діораму «Висадка Колумба в Америці», де він бухгалтерію, без помилок (у настільки юному віці). Після він до останніх днів особисто перевіряв фінансову звітність своєї компанії [12].

економічної ситуації і висувають підвищені вимоги до кваліфікації усіх рівнів бухгалтерів, до рівня їх професійних знань, що забезпечують підприємству реальний перехід до стратегічного управління в постійно змінній ринковій кон'юнктурі. Значна кількість менеджерів підписує документи, за які вони несуть відповідальність, не завжди розуміючи їх змісту і суті, а суть роботи бухгалтера полягає в обов'язковому розумінні галузевих особливостей діяльності підприємств.

Успіх бізнесу завжди залежить від згуртованості команди управлінців, а робота в команді – від взаєморозуміння, можливості спілкуватися на одній мові бізнесу, якою

є мова бухгалтерського обліку, тому що, практично кожна сферу діяльності можна охарактеризувати з облікової точки зору, кожна з них можна обговорювати на спільній мові. Сучасне бізнес-співтовариство висуває нові вимоги до компетенції бухгалтера: в майбутньому бухгалтер не зможе сліпо слідувати інструкціям, багато чого буде залежати: від його фахових суджень; спроможності проводити аналіз; оцінку і планування; знань економіки, права, математики, статистики, етики, управління. Бухгалтери сьогодні розуміють, що точність даних, які вони представляють зацікавленим особам, не витримує перевірки на тест істинності,

не вирішені питання, на які немає науково-обґрунтованих відповідей: Україна сьогодні не має зведених облікових даних; більшість облікових показників складають «комерційну таємницю»; за допомогою сучасного обліку привласнюються результати чужої праці.

Облік в Україні, більшою мірою орієнтований на задоволення фіскальних питань, а не на фінансову звітність та її якість. Нехтування обліковою функцією завжди загрожує ризиками шахрайства. Стереотипом більшості керівників є той факт, що керуючи і контролюючи грошові кошти, вони контролюють все і стає не важливим розмір дебіторської заборгованості, наявність неліквідних товарів і запасів, суми податків, титульні активи та їх відповідальна особа. Фінал очевидний. Ігнорування обліку завжди призводить до можливостей для вчинення протиправних дій [4].

Нинішні стандарти обліку – це навчальні посібники для самостійного вивчення правил складання звітності. У них передбачено: методи нарахування амортизації, різні методи оцінки запасів, вимога дисконтування, незрозумілий порядок віднесення засобів до МШП і так далі, тому необхідно формувати наказ про облікову політику, обирати способи ведення обліку для свого підприємства, проводити аналіз з метою прийняття управлінських рішень, та застосовувати «професійну думку». Перед суспільством інколи постають такі питання: Чи були в Україні стандарти? Чи це західно-американське відкриття? Безумовно були, називали їх положеннями, вказівками, рекомендаціями, ці документи чітко регламентували порядок організації і ведення обліку на всіх без винятку підприємствах, включаючи банки, кредитні установи, бюджетні та громадські організації. Названі вище документи з обліку відрізнялися від нинішніх українських стандартів чіткістю, грамотністю і зрозумілістю викладу, не допускали подвійного тлумачення, ніколи не суперечили іншим нормативним актам. Мільйонними тиражами випускалися Довідники бухгалтера, в яких все це публікувалося.

В Україні немає кризи управлінського обліку, бухгалтери захопилися економіко-математичними розрахунками, прогнозуваннями, вирішенням чисто управлінських завдань. Обліку як такого в наших підручниках з управлінського обліку немає, як і достовірної інформації, необхідної для управління.

Суть роботи бухгалтера полягає: в наданні найбільш достовірної і реальної інформації

менеджерам всіх рівнів для прийняття управлінських рішень; в наданні зовнішньої звітності, яка представляє інтерес для всіх сторін, що беруть участь в діяльності підприємства. Враховуючи кінцеву мету діяльності підприємства, поле впливу бухгалтера значно розширюється і включає весь комплекс економіко-правових заходів з метою отримання прибутку та соціального захисту працюючих, що примушує його вступати в контакт з різними людьми – торговими агентами, науковцями, президентами корпорацій, секретарями, товарознавцями, приймальниками, управляючими і іншими службовцями і до цього необхідно готувати і вчити майбутнього бухгалтера. Сучасний бухгалтер відповідальний за облік, контроль і аналіз багатьох операцій на підприємстві, його діяльність не вичерпується лише функцією «обліковця», реєстратора фактів, як керівник він вимушений виконувати безліч ролей. За останні роки прийнято низку законів, що регулюють ведення бухгалтерського обліку в Україні [2; 3], стандарти бухгалтерського обліку узгоджуються з існуючими міжнародними стандартами, але система бухгалтерського обліку залишається складною, причиною чого є наша вітчизняна податкова система – найскладніша у світі. Не виправдалися сподівання в Україні на новий податковий кодекс, який повинен був покращити становище українських бухгалтерів.

Сьогодні імідж бухгалтера пов'язаний з уявленням про активну ділянку управлінського процесу, яке визнає, що для успішного управління важливе значення має виховання у службовців дисципліни та відданості справам фірми. В інтересах своєї фірми бухгалтер повинен ініціювати прийняття зведень внутрішніх правил – кодексу ділової етики, положення якого повинні розповсюджуватись на всіх співробітників. Складові іміджу представника бухгалтерської професії на індивідуальному рівні конкретного бухгалтера формуються не тільки в процесі навчання та самовдосконалення, пізнання історичних коренів облікової професії, усвідомлення та дотримання вимог бухгалтерської етики і принципів комерційної таємниці в процесі ознайомлення з новітніми тенденціями розвитку бухгалтерського обліку за допомогою спеціальних періодичних видань, а також в процесі спілкування з колегами, керівниками, власниками та працівниками підприємств, аудиторями, представниками банківських, податкових структур тощо.

В Україні не можна нехтувати нюансами, здатними вплинути на успіх в професійній діяльності, тому бухгалтеру необхідно пам'ятати, що стиль одягу та, перш за все, його кольорова гама – це непрямий фактор, який впливає на ефективність ділових зв'язків, адже одяг розглядається як частина робочого оточення, в умовах якого проходить ділова зустріч, він повинен сприяти авторитету бухгалтера. Традиційно вважається, що функцією бухгалтера є тільки ведення обліку і рахунків, але в наш час, коли інформаційне забезпечення є найважливішим фактором успішної господарської діяльності, функції бухгалтера зазнали суттєвих змін. Сучасний бухгалтер займається не тільки веденням рахунків, але й здійснює широку діяльність, що включає планування і прийняття рішень, контроль і привертання уваги керівництва до порушень, оцінку, огляд діяльності, аудит. Бухгалтер повинен задовольнити потреби тих, хто використовує облікову інформацію, незалежно від того, чи є вони зовнішніми чи внутрішніми її споживачами.

На наш погляд, основними вимогами до професії бухгалтера є: володіння понятійним апаратом бухгалтерського обліку і уміння застосовувати його на практиці, формування фахівця з бухгалтерського обліку з інноваційним типом мислення, культури і поведінки, здатного постійно самовдосконалюватися й успішно реагувати на постійні зміни у сфері економіки, фінансів, обліку, оподаткування, аналізу та контролю; уміння досліджувати, обліковувати і аналізувати кон'юнктуру ринку; застосовування цих знань у вирішенні наступних практичних завдань: збирання облікової інформації, обробка і підготовка її до використання для управління і надання інвесторам, власникам, кредиторам, контролюючим та податковим органам, менеджерам, службовцям і іншим користувачам; розробки облікової політики, а також вказівки і положення з питань методики і техніки внутрішнього контролю, управлінського і фінансового аналізу; використання концепції і процедури обліку, що включають контроль операцій, управління рухом грошових коштів, і оцінку альтернативних рішень з

питань ціноутворення, методів виробництва, інвестицій і джерел капіталу. Виховання справжнього бухгалтера – інтелігента, громадянина і патріота України, її мови, культури й історії, глибоке відчуття спільної причетності до долі нації – першочерговий обов'язок наукової бухгалтерської школи. Майбутнє професії бухгалтера ставить такі задачі: бути відкритими всьому новому і отримувати нові компетенції; усвідомлювати свою цінність і в компанії, і в суспільстві; не дуже покладатися на програми [5].

Висновки. Отже, радикальні зміни сучасного розвитку бухгалтерського обліку та контролю від індустріального до постіндустріального суспільства, інфляція, осмислення трагічних реалій природного й соціального буття вимагають відповідальної і професійної розробки нової світоглядної парадигми бухгалтерської науки, обґрунтування принципів і критеріїв сучасного його методологічного курсу. Бухгалтерська освіта – це не відокремлене знання, а розвиток особистості, здатної самостійно та вільно мислити й діяти; це багатогранний процес, досягнення результату якого істотно не залежить від способу його здобуття. Професійний рівень бухгалтера визначається за такими критеріями: отримана освіта, стаж роботи за спеціальністю, професійні знання, здатність до аналітичної роботи, сприйняття нових знань, вміння працювати з комп'ютером, знання іноземних мов, відповідність умовам країни, що змінилися. Головне в професії бухгалтера – підвищувати рівень своєї професійності і розвиватися. Прогресивність інноваційного підходу в професії бухгалтера потребує: надання та розвитку бухгалтерських послуг в будь-якому місці регіону, в рамках глобального цифрового проекту новітніх інформаційних технологій висококваліфікованим персоналом в галузі бухгалтерського обліку, оподаткування та консультування; добре розвинену віртуальну зону обслуговування замовників, в середовищі необхідного здійснення належного обліку; дотримання приписів законодавства при вмінні змінювати процеси, технології, реорганізувати працівників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік: роздуми вченого. Житомир : ПП«Рута», 2001.100 с.
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо використання печаток юридичними особами та фізичними особами – підприємцями : Закон України від 23.03.2017 р. № 1982-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1982-19#Text>

4. Поліщук С. Як перемогти шахрайство. URL: http://biz.nv.ua/ukr/experts/pilishiyk_s/jak-peremogti-shahrajstvo-562722.html
5. Альберт Ейнштейн один з найвизначніших фізиків ХХ століття : Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Альберт_Ейнштейн
6. Карл Маркс : Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Карл_Маркс
7. Генріх Шліман : Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Генріх_Шліман
8. Маєр Амшель Ротшильд : Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Маєр_Амшель_Ротшильд
9. Мік Джаггер : Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Мік_Джаггер
10. Кенні Джи : Вікіпедія. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Кенні_Джи
11. Арден, Елізабет : Вікіпедія. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Арден,_Елізабет
12. Джон Пірпонт Морган : Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Джон_Пірпонт_Морган
13. Історія обчислювальної техніки : Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Історія_обчислювальної_техніки
14. Когда и кем был придуман первый арифмометр?: LIVEJOURNAL. URL: <http://eponim2008.livejournal.com/206281.html>
15. Перфокарта : Вікіпедія. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Перфокарта>
16. Калькулятор : Вікіпедія. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Калькулятор>
17. Комп'ютер : Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Комп%27ютер>

REFERENCES:

1. Butinec' F.F. (2001) *Buxgalterc'kij oblik: rozdumi vchenogo* [Accounting: reflections of a scientist]. Zhytomyr: PE «Ruta», 100 p. (in Ukrainian)
2. Pro buhgalters'kij oblik ta finansovu zvitnist' v Ukraїni [On accounting and financial reporting in Ukraine]: Law of Ukraine 16.07.1999. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (accessed 10 November 2021).
3. Pro vnesennya zmin do deyakih zakonodavchih aktiv Ukraїni shchodo vikoristannya pechatok yuridichnimi osobami ta fizichnimi osobami – pidpriemcyami [On amendments to certain legislative acts of Ukraine concerning the use of seals by legal entities and individual entrepreneurs]: Law of Ukraine 23.03.2017. № 1982-VIII. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1982-19#Text> (accessed 10 November 2021).
4. Polishchuk S. Yak peremogti shahrajstvo [Polishchuk S. How to overcome fraud]. Available at: http://biz.nv.ua/ukr/experts/pilishiyk_s/jak-peremogti-shahrajstvo-562722.html (accessed 10 November 2021).
5. Al'bert Ejnshtejn odin z najvznachnishix fizikov XX stolittya [Albert Einstein is one of the most prominent physicists of the XX century]: Wikipedia. Available at: https://uk.wikipedia.org/wiki/Альберт_Ейнштейн (accessed 10 November 2021).
6. Karl Marks [Karl Marx]: Wikipedia. Available at: https://uk.wikipedia.org/wiki/Карл_Маркс (accessed 10 November 2021).
7. Genrix Shliman [Henry Schliemann]: Wikipedia. Available at: https://uk.wikipedia.org/wiki/Генріх_Шліман (accessed 10 November 2021).
8. Maer Amshel' Rotshil'd [Mayer Amschel Rothschild]: Wikipedia. Available at: https://uk.wikipedia.org/wiki/Маєр_Амшель_Ротшильд (accessed 10 November 2021).
9. Mik Dzhagger [Mick Jagger]: Wikipedia. Available at: https://uk.wikipedia.org/wiki/Мік_Джаггер (accessed 10 November 2021).
10. Kenni Dzhi [Kenny G.]: Wikipedia. Available at: https://ru.wikipedia.org/wiki/Кенні_Джи. (accessed 10 November 2021).
11. Arden Elizabet [Arden, Elizabeth]: Wikipedia. Available at: https://ru.wikipedia.org/wiki/Арден,_Елізабет (accessed 10 November 2021).
12. Dzhon Pirpont Morgan [John Pierpont Morgan]: Wikipedia. Available at: https://uk.wikipedia.org/wiki/Джон_Пірпонт_Морган (accessed 10 November 2021).
13. Istoriya obchislyval'noї tekhniki [History of computer technology]: Wikipedia. Available at: https://uk.wikipedia.org/wiki/Історія_обчислювальної_техніки. (accessed 10 November 2021).
14. Kogda i kem byl priduman pervyj arifmometr? [When and by whom was the first arithmometer invented?]: LIVEJOURNAL. Available at: <http://eponim2008.livejournal.com/206281.html> (accessed 10 November 2021).
15. Perfokarta [Punch card]: Wikipedia. Available at: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Перфокарта> (accessed 10 November 2021).
16. Kal'kulyator [Calculator]: Wikipedia. Available at: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Калькулятор> (accessed 10 November 2021).
17. Komp'yuter [Computer]: Wikipedia. Available at: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Комп%27ютер> (accessed 10 November 2021).